

EVROPSKÁ
KOMISE

V Bruselu dne 30.11.2016
COM(2016) 950 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, EVROPSKÉ RADĚ, RADĚ,
EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU
REGIONŮ**

Evropský obranný akční plán

1. Úvod

Předseda Komise Juncker ve svém projevu o stavu Unie v roce 2016¹ zdůraznil potřebu Evropy, která ochraňuje, dává příležitosti a brání. To, že Evropané převezmou větší odpovědnost za svou bezpečnost, znamená, že musí investovat do rozvoje klíčových obranných schopností, aby mohli odstrašovat, reagovat a chránit se před vnějšími hrozbami. Evropská unie musí prokázat, že je schopna zajišťovat „tvrdou“ i „měkkou bezpečnost“ a reagovat na výzvy k větší solidaritě v bezpečnosti a obraně². Tato priorita byla nedávno zdůrazněna v Bratislavském plánu³ a vyzdvihly ji rovněž Evropský parlament⁴ a Rada Evropské unie⁵.

Posílení evropské obrany vyžaduje, aby členské státy společně pořizovaly, rozvíjely a udržovaly celou škálu pozemních, vzdušných, kosmických a námořních schopností. Globální strategii zahraniční a bezpečnostní politiky Evropské unie⁶ (dále jen „globální strategie“) stanoví řadu prioritních oblastí obranných schopností, v nichž Evropa musí investovat a rozvíjet přístupy založené na spolupráci: zpravodajství–pozorování–průzkum, systémy dálkově řízených letadel, družicová komunikace a autonomní přístup do vesmíru a k trvalému pozorování Země; nejmodernější vojenské schopnosti, včetně strategických podpůrných schopností, jakož i schopnosti zajistit kybernetickou a námořní bezpečnost.

Evropský trh s obranným vybavením trpí roztržitostí a nedostatkem spolupráce v průmyslu. Efektivnějšího využití veřejných financí a pevnější průmyslové základny by bylo možno dosáhnout posílením jednotného trhu obrany, omezením zdvojení činností a zlepšením konkurenceschopnosti obranného průmyslu EU.

Nutnost investovat do strategických schopností

Aby Evropa mohla dosáhnout pokroku, pokud jde o tyto priority týkající se schopností, musí vytvořit podmínky pro větší spolupráci v oblasti obrany s cílem maximalizovat výsledky a efektivnost výdajů na obranu. To by mělo jít ruku v ruce s pevnou, konkurenceschopnou a inovativní průmyslovou základnou obrany a mělo by být ku prospěchu širšího hospodářství: investice v odvětví obrany mají významný

¹ Stav Unie v roce 2016: „Směřování k lepší Evropě – Evropě, která ochraňuje, dává příležitosti a brání“, 14. září 2016.

² Dne 14. listopadu 2016 dospěla Rada pro zahraniční věci k závěru, že by měly být prozkoumány možnosti inkluzivní stálé strukturované spolupráce. V červenci 2014 vyzval k takové iniciativě ve svých politických směrech předseda Juncker. Uvedl, že „ani ty největší klidné mocnosti se dlouhodobě neobejdou bez alespoň minimálních integrovaných obranných kapacit. V Lisabonské smlouvě se stanoví možnost, že členské státy, které si to přejí, mohou dát dohromady své obranné kapacity ve formě trvalé strukturované spolupráce“.

³ Pracovní program navržený předsedou Evropské rady, předsednictvím Rady a předsedou Komise na zasedání 27 hlav států nebo předsedů vlád dne 16. září 2016,

<http://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2016/09/16-bratislava-declaration-and-roadmap>.

⁴ Zpráva Evropského parlamentu o „evropské obranné unii“ (2016/2052(INI)) přijatá dne 22. listopadu 2016

⁵ Závěry Rady pro zahraniční věci, 14.11.2016.

⁶ Viz: <https://europa.eu/globalstrategy/en/global-strategy-foreign-and-security-policy-european-union>

ekonomický multiplikační účinek v podobě vytváření osamostatněných podniků a transferů technologií do jiných odvětví, jakož i vytváření pracovních míst⁷.

Jak požadovala Rada⁸, tento evropský obranný akční plán přispívá k zajištění toho, aby evropská průmyslová základna obrany mohla uspokojovat současné a budoucí bezpečnostní potřeby Evropy, a v této souvislosti posiluje strategickou autonomii Unie a její schopnost spolupracovat s partnery. Tento akční plán je úzce spjat s plánem provádění globální strategie v oblasti bezpečnosti a obrany, který stanoví novou úroveň ambicí Unie a vytyčuje opatření k jejich naplnění, i s prováděním společného prohlášení EU a NATO⁹ podepsaným předsedou Evropské rady, předsedou Komise a generálním tajemníkem NATO. Opatření navržená v tomto evropském obranném akčním plánu povedou k posílení Evropské unie v obraně, což v konečném důsledku znamená posílení NATO.

Rada uvítala provádění plánu v oblasti bezpečnosti a obrany a vzala na vědomí současně prioritní oblasti, v nichž musí Evropa odpovídajícím způsobem investovat a rozvíjet přístupy založené na spolupráci¹⁰. Vyzvala Komisi, aby podporovala členské státy při provádění stanovených priorit v oblasti schopností. Prostřednictvím opatření v tomto akčním plánu je Komise odhodlána podporovat celý cyklus rozvoje obranných schopností – od výzkumu a vývoje až po vytvoření schopnosti.

Náročné úkoly evropské obrany

Vojenské výdaje Evropy jako celku jsou druhé největší na světě. Evropa však stále zaostává za USA a trpí neefektivností ve výdajích v důsledku zdvojování, nedostatečné interoperability a technologických mezer. Kromě toho se rozpočty na obranu v Evropě v posledních letech snižují, zatímco jiní globální aktéři (Čína, Rusko, Saúdská Arábie) odvětví obrany v nebývalém rozsahu modernizují. Bez trvalého investování do obrany hrozí evropskému průmyslu, že nebude technologicky schopný vytvořit novou generaci zásadních obranných schopností. V konečném důsledku to ovlivní strategickou autonomii Unie a její schopnost jednat jako subjekt zajišťující bezpečnost.

Odvětví obranného průmyslu nemá pouze strategický význam pro bezpečnost Evropy. S celkovým obratem ve výši 100 miliard EUR ročně a 1,4 milionu vysoce kvalifikovaných pracovníků přímo či nepřímo zaměstnaných v Evropě¹¹ tento průmysl rovněž významně přispívá k rozvoji evropského hospodářství.

Obranný průmysl je závislý na zahájení programů rozvoje schopností vládami a obecněji na úrovni veřejných výdajů a investic v oblasti obrany. Vlády jako koneční uživatelé obranného vybavení přesně vymezují požadavky a vystupují jakožto veřejní zadavatelé, regulační orgány a často jakožto podporovatelé vývozu. Kromě toho se systém obrany vyvíjí v dlouhodobém horizontu a nese s sebou velká rizika, protože operační potřeby se

⁷ Odhaduje se, že každé euro investované do obrany vytváří výnos ve výši 1,6, a to zejména prostřednictvím zaměstnanosti kvalifikovaných pracovních sil, výzkumu a technologií a vývozu (viz Europe Economics, „The Economic Case for Investing in Europe's Defence Industry“ (Ekonomické argumenty pro investice do evropského obranného průmyslu), 2013).

⁸ Závěry Rady pro zahraniční věci, 17.10. 2016.

⁹ Byla podepsána ve Varšavě v červenci 2016.

¹⁰ V návaznosti na priority v oblasti obranných schopností, které Evropská rada uvítala v roce 2013, a priority uvedené v plánu rozvoje schopností v roce 2014 a v globální strategii EU; závěry Rady pro zahraniční věci, 14.11.2016.

¹¹ Údaje Asociace leteckého a obranného průmyslu (ASD).

během vývoje produktu mohou měnit. To znamená obranné společnosti nebudou investovat do vojenských technologií, aniž se veřejné orgány zavážou, že je koupí.

Mnoho členských států v posledním desetiletí omezilo své rozpočty na obranu. V letech 2005 až 2015 se v EU27¹² výdaje na obranu snížily o téměř 11 % a dosáhly celkové výše 200 miliard EUR. Podíl obranných výdajů na HDP v roce 2015 také klesl na nejnižší zaznamenanou úroveň 1,4 %. V reálných hodnotách se rozpočty na obranu v EU za poslední desetiletí snižovaly o 2 miliardy EUR ročně¹³. Cíle NATO stanoveného v roce 2014 na summitu ve Walesu vynakládat na obranu 2 % HDP v současnosti dosahují jen 4 z 28 členských států: Estonsko, Řecko, Polsko a Spojené království.

Pro srovnání: USA v roce 2015 investovaly dvakrát více, než činily souhrnné výdaje členských států EU na obranu. Čína v uplynulém desetiletí svůj rozpočet na obranu zvýšila o 150 %. Rusko v roce 2015 do obrany investovalo 5,4 % svého HDP¹⁴.

I přes náznaky v posledních dvou letech, že se trend obrací, má přetrvávající nedostatek investic dopad na evropský obranný průmysl, a to od hlavních dodavatelů až po subdodavatele. Je celkový nedostatek příležitostí, pokud jde o nové rozsáhlé projekty v oblasti obranného průmyslu, včetně nedostatku evropských programů spolupráce¹⁵.

Trend snižování rozpočtů na obranu zhoršila neefektivnost způsobu, jakým se tyto rozpočty využívají. Roztříštěnost evropských trhů vede ke zbytečnému zdvojování schopností, organizací a výdajů¹⁶. Většina výdajů na obranu je vynakládána formou zadávání veřejných zakázek na vnitrostátní úrovni, zatímco podíl zadávání veřejných zakázek na základě spolupráce v roce 2014 představoval jen 22 % z celkového zadávání veřejných zakázek na vybavení¹⁷.

Hospodářská soutěž a větší spolupráce v celé EU, což jsou dva způsoby, jak posílit efektivnost a schopnost inovace evropské průmyslové základny obrany, jsou stále příliš omezené. Snižování rozpočtů na obranu v celé Evropě nevede k větší spolupráci, spíše naopak. Dnes je méně programů spolupráce než před 20 lety.

Přidaná hodnota Evropské unie

Rozhodnutí posílit investice v oblasti obrany a zahájit programy rozvoje schopností zůstává výsadou a odpovědností členských států. Využití nástrojů a politik EU v mezích stanovených Smlouvami nesmí být kompenzací nízké úrovně investic členských států v oblasti obrany. Komise je nicméně odhodlána doplňovat, posilovat pákovým efektem a

¹² Členské státy zúčastněné na Evropské obranné agentuře (EDA).

¹³ EDA, údaje o obraně za roky 2014 a 2015 – 7.6.2016. Další údaje v tomto odstavci pocházejí z tohoto zdroje.

¹⁴ Databáze vojenských výdajů SIPRI pro rok 2014, vojenská databáze pro rok 2015, Mezinárodní institut pro bezpečnostní studia.

¹⁵ Group of Personalities report on European Defence Research (GoP) (Zpráva skupiny osobností o evropském obranném výzkumu), Ústav Evropské unie pro studium bezpečnosti, únor 2016.

¹⁶ V EU například existuje 154 zbraňových systémů oproti 27 v USA; údaje o obraně EU-USA za rok 2011, Evropská obranná agentura.

¹⁷ V členských státech EDA. Viz údaje EDA o obraně za roky 2014 a 2015 – 7.6.2016.

konsolidovat spolupráci členských států při rozvoji obranných schopností v reakci na bezpečnostní výzvy, jakož i podporovat evropský obranný průmysl¹⁸.

Zejména politiky a nástroje Unie mohou poskytnout přidanou hodnotu, a to i) zlepšením konkurenceschopnosti a fungování obranného průmyslu na jednotném trhu; ii) dalším podněcováním obranné spolupráce pobídkami a zaměřením na projekty, které nemohou členské státy uskutečnit samy; iii) omezením zbytečného zdvojování, a tudíž podporou účinnějšího využívání veřejných finančních prostředků v době rozpočtových omezení.

Komise již vypracovala strategie na podporu konkurenceschopnosti evropského obranného průmyslu a k vytvoření integrovanějšího trhu s obranným vybavením v Evropě. Přijetí dvou směrnic týkajících se obrany¹⁹ v roce 2009 přispělo k postupnému vytváření evropského trhu s obranným vybavením. V roce 2013 byla navržena sada nástrojů k otevření trhu a opatření na podporu průmyslu: Komise stanovila soubor opatření²⁰ k dalšímu posílení jednotného trhu v oblasti obrany a k podpoře konkurenceschopnějšího obranného průmyslu.

Komise nyní poprvé předkládá evropský obranný akční plán, který se zaměřuje na potřebné schopnosti a podporuje evropský obranný průmysl. Tento akční plán má tři hlavní pilíře, které se zabývají různými, avšak vzájemně se doplňujícími potřebami v cyklu rozvoje schopností a zaměřují se na technologie a produkty:

- zřízení evropského fondu pro obranu,
- podpora investic do dodavatelských řetězců v sektoru obrany a
- posílení jednotného trhu v oblasti obrany.

Komise bude kromě toho podporovat civilní/vojenské synergie v rámci politik EU, kdykoli to bude vhodné.

V mnoha dotčených oblastech bude pro iniciativy oznámené v tomto akčním plánu užitečná práce Evropské obranné agentury (EDA), zejména ohledně plánu rozvoje schopností²¹, priorit výzkumu a technologií a klíčových strategických činností²².

2. Zřízení evropského fondu pro obranu

¹⁸ Evropský parlament ve své studii „Náklady vyplývající z neexistence společného evropského postupu v oblasti společné bezpečnosti a obranné politiky“ z roku 2013 uvádí, že „se předpokládá, že náklady vyplývající z neexistence společného evropského postupu v oblasti obrany se pohybují v rozmezí od horní hranice 130 miliard EUR po minimálně 26 miliard EUR podle konzervativnějšího výpočtu“. Je třeba poznamenat, že částka 26 miliard EUR ročně odpovídá úhrnnému rozpočtu na obranu 15 členských států EU (Belgie, Bulharska, České republiky, Dánska, Estonska, Chorvatska, Litvy, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko a Slovinsko).

¹⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/43/ES o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství, Úř. věst. L 146, 10.6.2009, s. 1; směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/81/ES o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti, Úř. věst. L 216, 20.8.2009, s. 76.

²⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů „Směrem ke konkurenceschopnějšímu a účinnějšímu odvětví obrany a bezpečnosti“, COM(2013) 542 final.

²¹ Viz EDA: <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/eda-priorities/capability-development-plan>

²² Tj. technologie, dovednosti, průmyslové výrobní kapacity.

Ve svém projevu o stavu unie ze dne 14. září 2016 předseda Juncker vyzval k vytvoření evropského fondu pro obranu. Tento fond se bude skládat ze dvou odlišných struktur financování („oken“), které se vzájemně doplňují a budou zavedeny postupně:

i) **„Okno výzkumu“** k financování kooperativních výzkumných projektů v oblasti obrany na úrovni EU. Tento nástroj bude vytvořen zahájením přípravné akce a měl by vést k zvláštnímu programu EU ve víceletém finančním rámci EU na období po roce 2020²³.

ii) **„Okno schopností“** na podporu společného rozvoje obranných schopností²⁴ odsouhlasených členskými státy. Tento nástroj bude financován sdružením příspěvků členských států a, pokud to bude možné, podporován z rozpočtu EU.

„Okno výzkumu“ a „okno schopností“ se budou navzájem doplňovat, budou se ale lišit ve své právní povaze a zdrojích financování.

„Okna“ bude doplňovat koordinační mechanismus v podobě **koordinačního výboru**, v němž budou zastoupeny Komise, vysoká představitelka, členské státy, Evropská obranná agentura a případně průmysl.

Prvořadým úkolem koordinačního výboru bude zajistit soulad mezi „okny“ výzkumu a schopností, aby byl lépe podporován rozvoj schopností odsouhlasených členskými státy. Tyto schopnosti jsou stanoveny samostatnými postupy, k nimž patří postupy Evropské obranné agentury a koordinovaný každoroční přezkum v oblasti obrany vedený členskými státy, který má v souladu se závěry Rady navrhnout vysoká představitelka.

Graf 1. Cesta k evropskému fondu pro obranu

²³ O vztahu s víceletým rámcovým programem pro výzkum stanoveným v článku 182 Smlouvy o fungování EU bude rozhodnuto v novém víceletém finančním rámci.

²⁴ Obranné schopnosti pro účely tohoto akčního plánu znamenají vojenské prostředky, včetně nezbytného hmotného vybavení a technologií zahrnujících všechny příslušné oblasti. Nezahrnuje obranné operace nebo jiné prvky nezbytné pro řízení obranných schopností, jako jsou odborná příprava, personál a logistika.

Vymezení priorit v oblasti schopností na úrovni EU (členské státy, Evropská obranná agentura atd.)

EVROPSKÝ FOND PRO OBRANU

KOORDINAČNÍ VÝBOR

(členské státy, vysoká představitelka, EDA, Komise, průmysl)

„OKNO VÝZKUMU“

výzkumné projekty spolupráce

rozpočet EU:

- 90 milionů EUR do roku 2020
- 500 milionů EUR ročně po roce 2020

"OKNO SCHOPNOSTÍ"

společné obranné schopnosti

referenční částka: 5 miliard EUR ročně

zastřešující struktura k vytvoření
společného rámce pro nezávislé projekty
a poskytování správní podpory

**výzkumný
projekt 1**

**výzkumný
projekt 2**

...

**projekt
schopností
1**

zúčastněné
členské státy

**projekt
schopností
2**

zúčastněné
členské státy

...

„Okno výzkumu“: financování výzkumu v oblasti obranných technologií a produktů

Obranný výzkum v oblasti inovativních technologií, produktů a služeb má zásadní význam pro zajištění dlouhodobé konkurenceschopnosti odvětví obrany a v konečném důsledku strategické autonomie Evropy. Avšak výdaje na obranný výzkum a technologie utrpěly výraznými škrtů ve vnitrostátních rozpočtech²⁵. V letech 2006 až 2013 se výdaje na obranný výzkum a technologie v 27 členských státech účastnících se činnosti agentury EDA snížily o 27 %²⁶. V roce 2014 činily výdaje EU27 na obranný výzkum a technologie zhruba 2 miliardy EUR. To nebylo kompenzováno větší spoluprací: ve stejném období se oblast kooperativního obranného výzkumu a technologií zmenšila o více než 30 %.

V období 2006–2011 vynakládaly USA na obranný výzkum a technologie v průměru 9 miliard EUR ročně a na obranný výzkum a vývoj v průměru 54,6 miliardy EUR. USA budou v tomto úsilí pokračovat, a dokonce je v důsledku 3. strategie kompenzace zvýší. V letech 2012 až 2015 se ruské výdaje na výzkum a vývoj v oblasti obrany zdvojnásobily a Čína podle dostupných údajů své investice do výzkumu a vývoje také zvyšuje.

Zvýšení investic do obranného výzkumu je nutné jak na úrovni jednotlivých členských států, tak na úrovni EU, aby byla posílena vědecká a technologická základna v oblasti

²⁵ Výdaje na obranný výzkum a vývoj zahrnují veškeré projekty výzkumu a vývoje až k bodu, v němž vznikají výdaje na výrobu vybavení. Oblast výzkumu a vývoje zahrnuje oblast výzkumu a technologií. Viz definice: <https://www.eda.europa.eu/info-hub/defence-data-portal/definitions>

²⁶ Studie Evropského parlamentu, „The Future of EU defence research“ (Budoucnost obranného výzkumu EU), 2016. Další údaje v tomto odstavci pocházejí z tohoto zdroje.

obránných technologií, produktů a služeb. Komise je proto připravena uvolnit prostředky z fondů EU na podporu obranného výzkumu na úrovni EU. Tyto prostředky však musí doplňovat a podněcovat snahy jednotlivých států, nikoli je zdvojit či nahrazovat.

Komise hodlá v roce 2017 zahájit přípravnou akci týkající se obranného výzkumu, jak to požadovala Evropská rada, s rozpočtem 90 milionů EUR na období 2017–2019²⁷. To bude první krok, omezený časově i rozpočtově, který bude sloužit jako zkouška přidané hodnoty podpory pro obranný výzkum z rozpočtu EU. Komise zváží pověřovací dohodu s agenturou EDA o některých úkolech souvisejících s prováděním přípravné akce. Výzkumná témata budou stanovena v pracovním programu na základě zásad postupu projednávání ve výborech.

Pokud budou členské státy souhlasit s tímto akčním plánem, přípravná akce připraví půdu pro to, aby se z „okna výzkumu“ v příštím víceletém finančním rámci pro období po roce 2020 stal evropský program obranného výzkumu. Tento program by měl mít přesvědčivý rozsah. Vzhledem k významu investic do obranného výzkumu, velikosti stávajících vnitrostátních rozpočtů na obranný výzkum a vysokým nákladům na vývoj špičkových obranných technologií může toto „okno“ vyžadovat roční rozpočet odhadovaný na 500 milionů EUR, aby bylo dosaženo významných výsledků v souladu se závěry skupiny osobností o evropském obranném výzkumu²⁸, jakož i s nedávnou zprávou Evropského parlamentu k této věci²⁹. Touto částkou by se EU zařadila mezi 4 nejvýznamnější investory do obranného výzkumu a technologií v Evropě.

Program by se měl zaměřit na omezený počet klíčových výzkumných projektů souvisejících s prioritami obranných schopností, na nichž se dohodly členské státy. To zajistí efektivní alokaci zdrojů, bude odrazovat od zbytečného zdvojení a přinese úspory z rozsahu³⁰. Výzkum financovaný Evropskou unií by měl být zaměřen na zásadní obranné a inovativní technologie, založené na vynikající kvalitě.

Na správu programu se budou vztahovat rozpočtová pravidla EU a tato správa by měla zohledňovat zvláštnosti odvětví obrany. Bude prozkoumáno několik možností pro strukturu dialogu mezi Komisí, členskými státy a průmyslem o provádění budoucího „okna“, například možnosti technologických platform. V tomto dialogu budou využívány činnosti agentury EDA v oblastech priorit výzkumu a technologií a priorit schopností, jakož i klíčové strategické činnosti. Jak uvedla skupina osobností³¹, programový výbor by měl být složen ze zástupců členských států, měl by pracovat podle postupu projednávání ve výborech a posoudit přidanou hodnotu EU u projektů, zejména vzhledem k tomu, že konečnými uživateli v odvětví obrany jsou členské státy.

²⁷ Závěry Evropské rady ze dnů 19./20. prosince 2013, EUCO 217/13.

²⁸ Viz: <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/report-of-the-group-of-personalities-on-the-preparatory-action-for-csdp-related-research>

²⁹ Viz zpráva Evropského parlamentu o „evropské obranné unii (2016/2052(INI))“, přijatá dne 22. listopadu 2016, v níž se píše, že „evropský program pro výzkum v oblasti obrany bude v tomto období potřebovat celkový rozpočet ve výši nejméně 500 milionů EUR ročně, aby byl důvěryhodný a měl podstatný význam“.

³⁰ Například výzkum financovaný EU by mohl podpořit technologie pro rozvoj systémů dálkově řízených letadel (jako jsou drony) v Evropě, jakož i technologií na podporu monitorování a bezpečnosti hranic EU, a to i na posílení ochrany hranic a námořní bezpečnosti (včetně prostředků námořní a letecké podpory pro nezbytné námořní a letecké bezpečnostní operace).

³¹ <http://www.iss.europa.eu/publications/detail/article/report-of-the-group-of-personalities-on-the-preparatory-action-for-csdp-related-research/>

Financování bude poskytnuto zejména formou grantů, ale v konkrétním případě obranného výzkumu bude zkoumána i možnost využívat zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi³². Tyto projekty budou vyžadovat účast výzkumných ústavů a společností z několika členských států a podporovat účast malých a středních podniků, včetně těch, které pracují na inovacích dvojího užití. S přihlédnutím ke zkušenostem s přípravnou akcí by měla být stanovena specifická práva duševního vlastnictví.

Obranné technologie vyvinuté v rámci přípravné akce a budoucího programu mohou rovněž uspokojovat civilní potřeby. Měly by být podporovány synergie, aby byly obecněji podněcovány inovace v civilním hospodářství, například u technologií kybernetické obrany, a zároveň bylo zamezeno zdvojování. Na druhé straně by civilní výzkum mohl být také užitečný pro obranný průmysl. Program Horizont 2020³³ může být využit k podpoře základního výzkumu a inovací, zejména prostřednictvím účinku vzájemného obohacování. Komise bude od roku 2017 organizovat setkání obranného průmyslu a civilních inovativních odvětví, které využívají financování z programu Horizont 2020, aby podpořila přebírání potenciálně průrazných technologií a nových postupů v obranném průmyslu.

„Okno schopností“: financování společného rozvoje obranných schopností

Kromě toho, že je důležité rozvíjet evropskou spolupráci v obranném výzkumu, je třeba jít ještě dále a zajistit podporu pro celý cyklus rozvoje obranných schopností. I přes zjevné ekonomické a jiné výhody spolupráce se členské státy i nadále potýkají se značnými překážkami, jež brání rozvoji programů spolupráce.

Nedostatečná koordinace a plánování společných schopností na úrovni EU snižují efektivnost veřejných výdajů a investic členských států a zároveň vedou ke zbytečnému zdvojování. Navíc nedostatečná synchronizace jednotlivých rozpočtových příspěvků vede ke značným zpožděním při zahajování a provádění programů spolupráce. Dále mohou rostoucí náklady komplexních obranných schopností bránit tomu, aby členské státy investovaly samy, a proto by sdružení vnitrostátních zdrojů na schopnosti vedlo k rozpočtovým úsporám a maximalizovalo by efektivnost investic do obrany.

Pomocí „okna schopností“ fondu by tyto překážky měly být překonány. Zajistilo by společné financování vývoje a zadávání zakázek v oblasti strategických priorit schopností. Na nich by se dohodly členské státy a mohly by zahrnovat priority dvojího užití, které jsou důležité pro provádění politik EU³⁴. Toto „okno“ by se soustředilo na fáze navazující na výzkum a technologie, včetně prototypů a vývoje a zadávání zakázek na produkty a technologie.

Podle prvních odhadů by jako cíl mohla sloužit referenční částka 5 miliard EUR. To by odpovídalo 2,5 % z celkových vnitrostátních výdajů na obranu v EU a 14 % vnitrostátních výdajů na obranné schopnosti. Odstranilo by to i nedostatek výdajů na vybavení prostřednictvím projektů spolupráce oproti cíli, na němž se dohodly členské

³² Zadávání zakázek v předobchodní fázi je přístup k zadávání zakázek na služby výzkumu a vývoje, který veřejným zadavatelům umožňuje sdílet rizika a výhody projektování, vývoje prototypů a testování omezeného množství nových produktů a služeb s dodavateli.

³³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1291/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Horizont 2020 – rámcový program pro výzkum a inovace (2014–2020) a zrušuje rozhodnutí č. 1982/2006/ES, Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 104.

³⁴ Například drony, které by mohly být použity pro ostrahu hranic.

státy EDA a kterým je na tyto projekty vynaložit 35 % výdajů na vybavení³⁵. Uvedená referenční částka by měla být upřesněna na základě analýzy rozsahu působnosti uskutečněné společně s členskými státy.

Konkrétní podoba tohoto „okna schopností“ bude třeba dále rozpracovat v úzké spolupráci s členskými státy, vysokou představitelkou, a to i v její funkci vedoucí Evropské obranné agentury, a dalšími příslušnými zúčastněnými stranami. Bude se tak dít v souladu se Smlouvami a stávajícími mandáty a takovým způsobem, aby byly maximalizovány synergie a bylo zamezeno zdvojování. Zejména musí být při tom respektována práce vysoké představitelky spočívající v zkoumání potenciálu stále strukturované spolupráce podle mandátu uděleného Radou. Stanovení priorit a vlastnictví schopností by jednoznačně zůstaly na úrovni členských států, které by rovněž tyto schopnosti provozovaly. Očekává se, že se spolupráce bude postupem času rozvíjet.

„Okno schopností“ by mohlo být založeno na dvou úrovních:

- První úroveň, otevřená všem členským státům, by spočívala v „**zastřešující struktuře**“. Stanovila by společný rámec podpory pro členské státy a zajistila by provozní správu pro vypracování konkrétních projektů prostřednictvím společných pravidel a použitelných právních a finančních nástrojů pro provádění projektů. Mohla by rovněž napomoci dosáhnout plynulosti rozpočtových požadavků členských států a překonat nedostatek synchronizace vnitrostátních rozpočtových cyklů.
- Druhá úroveň by se skládala z **konkrétních projektů na rozvoj společných schopností** na základě dobrovolné účasti členských států. O finančních a operačních záležitostech souvisejících s konkrétními projekty a jejich finančními podmínkami by rozhodovaly i nadále členské státy účastníci se příslušného projektu v rámci pravidel stanovených na úrovni zastřešující struktury. Jednotlivých projektů by se mohly zúčastnit různé skupiny členských států.

Rozvoj společných schopností by byl financován sdružením příspěvků členských států, které se rozhodnou zúčastnit se. Tím bude zajištěno jejich trvalé spolufinancování. Každý příspěvek by byl omezen na jednotlivé projekty, které by byly vymezeny *ex ante* zúčastněnými členskými státy. Projekty by tudíž byly finančně nezávislé a časově i rozsahově omezené, a tak by byla vyloučena jakákoli forma vzájemné finanční odpovědnosti mezi projekty.

V případě potřeby a příslušné dohody mohou být „zastřešující struktura“ a/nebo jednotlivé projekty využity k vydání dluhových nástrojů souvisejících s projekty. Tyto nástroje by měly být buď kryty konkrétními platebními položkami členských států pro jednotlivé projekty, nebo dalšími zárukami / splaceným kapitálem, a to buď na úrovni

³⁵ V období 2010–2014 vynaložily členské státy EDA v průměru 19,6 % svých celkových výdajů na vybavení prostřednictvím kooperativních projektů pořizování vybavení, což odpovídá 7,56 miliardy EUR ročně. To je o 5,84 miliardy EUR ročně méně než dohodnutý cíl.

jednotlivého projektu, nebo na úrovni zastřešující struktury. V druhém případě by zastřešující struktura mohla být vybavena vlastním kapitálem³⁶.

Vnitrostátní kapitálové vklady do „okna schopností“ budou v rámci Paktu o stabilitě a růstu považovány za „jednorázová opatření“, což znamená, že nezatíží strukturální fiskální úsilí očekávané od členských států. Stejně se bude přistupovat k zárukám, pokud mají dopad na schodek a/nebo dluh³⁷.

Komise je připravena zvážit všechny možnosti financování „okna schopností“ z rozpočtu EU, které jsou v souladu se Smlouvami. Takový vklad by mohl být zejména poskytnut v případě rozvoje technologií a demonstrace projektů, včetně prototypů. Komise rovněž zváží možnost podpory studií proveditelnosti a zkušebních zařízení. Z rozpočtu EU by rovněž mohly být podporovány produkty a technologie dvojího užití. Dále by z rozpočtu Unie mohly být hrazeny správní výdaje.

Komise je připravena podpořit toto „okno“ svými odbornými finančními a technickými znalostmi³⁸. Zohledněny by měly být i zkušenosti členských států a probíhající práce v rámci agentury EDA na vytváření mechanismu nástroje spolupráce.

V návaznosti na projev předsedy Junckera o stavu Unie a s ohledem na další diskuse s orgány EU by měl být zřízen evropský fond pro obranu. Komise navrhuje následující postup.

U „okna výzkumu“:

- *Poté, co Evropský parlament a Rada schválí rozpočet EU na rok 2017, Komise v roce 2017 zahájí přípravnou akci s navrhovaným rozpočtem 25 milionů EUR v prvním roce a celkovým očekávaným rozpočtem 90 milionů EUR v průběhu tří let.*
- *V rámci víceletého finančního rámce pro období po roce 2020 – budou-li členské státy souhlasit s tímto akčním plánem – Komise navrhne zvláštní program pro výzkum v oblasti obrany s odhadovanými finančními prostředky ve výši 500 milionů EUR ročně.*

U „okna schopností“:

- *Komise bude v úzké spolupráci s členskými státy a společně s vysokou představitelkou, rovněž v její funkci vedoucí agentury EDA, dále rozvíjet modalitu a správu „okna schopností“, aby podpořila společný rozvoj konkrétních projektů schopností ze strany členských států.*
- *Tímto oknem by mělo být možné mobilizovat řádově 5 miliard EUR ročně. První kroky by měly být podniknuty v roce 2017. Komise v roce 2017 zahájí rámcovou studii pro zpřesnění uvedeného odhadu. Na základě dalších diskusí s ostatními orgány je Komise připravena rozvoj „okna schopností“ usnadnit. Komise prozkoumá všechny možnosti financování „okna schopností“ z rozpočtu EU,*

³⁶ Účel stálé kapitálové struktury by mohl být dvojitý: posílení úvěruschopnosti „okna“ a usnadnění zastupitelnosti jednotlivých emisí dluhopisů.

³⁷ Jak je například objasněno v případě Evropského fondu pro strategické investice ve sdělení Komise COM(2015) 12 ze dne 13. ledna 2015 „Optimální využití flexibility v rámci současných pravidel Paktu o stabilitě a růstu“.

³⁸ V souladu s judikaturou ve věci Pringle (ESD, věc C-370/12 (Pringle) ze dne 27. listopadu 2012).

kteře jsou v souladu se Smlouvami. Komise je také připravena je podpořit svými odbornými finančními a technickými znalostmi.

3. Podpora investic do dodavatelských řetězců v odvětví obrany

Evropský fond pro obranu bude klíčovým krokem k podpoře konkurenceschopnosti evropského obranného průmyslu. Nezbytná jsou ale další opatření, aby průmyslová základna obrany zůstala inovativní a konkurenceschopná a v konečném důsledku byla s to uspokojovat potřeby Evropy, pokud jde o schopnosti. Zvláštní pozornost je třeba také věnovat podpoře přístupu malých a středních podniků a netradičních dodavatelů k financování a podpoře investic do dodavatelských řetězců v odvětví obrany.

Přístup malých a středních podniků k finančním prostředkům a investice v odvětví obrany

Malé a střední podniky a středně velké společnosti jsou v mnoha členských státech páteří odvětví obrany a mají hlavní význam pro evropskou průmyslovou základnu obrany a hodnotový řetězec. Evropské malé a střední podniky nebo pobočky velkých výrobců v oblasti obrany (hlavní dodavatelé a subdodavatelé) často nabízejí zboží nebo služby dvojího užití v široké škále odvětví³⁹. Současne jsou nejzranitelnější částí dodavatelského řetězce v oblasti obrany, pokud jde o přístup k novému kapitálu potřebnému pro nové investice. Inovace a nejvíce průlomové technologické posuny probíhají mimo velké skupiny, a to v ekosystému začínajících podniků⁴⁰ a malých a středních podniků. Jim se nedostává nezbytných finančních prostředků pro další rozšíření, což jim brání úspěšně se začlenit do dodavatelských řetězců v sektoru obrany. Finanční instituce často nechtějí podporovat podniky v odvětví obrany kvůli rizikům, kterou jsou s nimi spojené.

V mezích Smluv a rozhodovacích orgánů Evropské investiční banky (EIB) může skupina EIB poskytovat půjčky, záruky a kapitálové produkty na rozšíření stávajících činností dvojího užití, což by umožnilo využívat nové příležitosti pro některé části dodavatelského řetězce v odvětví obrany, zejména pro malé a střední podniky a středně velké společnosti. To by rovněž mohlo mít pozitivní vedlejší účinky na vnitrostátní finanční zprostředkovatele a rozvojové banky. Řada finančních nástrojů EU, které jsou založeny úvěrech EIB, například Evropský fond pro strategické investice⁴¹ (EFSl) nebo Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME), by mohla být nápomocná v oblasti činností dvojího užití souvisejících s obranou. EFSl by se mohl zaručit za financování a investiční operace EIB nebo EIF na podporu cílů uvedených v nařízení o EFSl, včetně projektů souvisejících s odvětvím obrany.

Další přizpůsobení úvěrových kritérií⁴² v rámci skupiny EIB pro odvětví obrany, v mezích Smluv⁴³ a s výhradou přijetí nezbytných rozhodnutí příslušnými orgány EIB, by

³⁹ Např. energetika, telekomunikace a IKT, automobilový průmysl, odvětví surovin, chemický průmysl, letectví a kosmonautika.

⁴⁰ Inovativní civilní technologie by mohly mít přímý dopad na vojenský sektor (například analýza dat velkého objemu).

⁴¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2015/1017 ze dne 25. června 2015 o Evropském fondu pro strategické investice, Evropském centru pro investiční poradenství a Evropském portálu investičních projektů a o změně nařízení (EU) č. 1291/2013 a (EU) č. 1316/2013 – Evropský fond pro strategické investice, Úř. věst. L 169, 1.7.2015, s. 1.

⁴² <http://www.eib.org/about/documents/excluded-activities-2013.htm>

⁴³ Viz článek 1 Protokolu č. 5 o statutu Evropské investiční banky.

bylo prospěšné pro členské státy, jejichž obranný průmysl sestává hlavně z malých a středních podniků.

Komise podpoří v rámci rozhodovacích orgánů EIB přizpůsobení úvěrových kritérií EIB sektoru obrany v mezích stanovených Smlouvami. Komise vyzývá členské státy, aby tento proces podpořily.

Posílení podpory fondů EU pro investice v oblasti obrany

Členské státy mohou využívat evropské strukturální a investiční fondy (ESIF) v odvětví obrany, pokud přispívají k dosahování cílů příslušného fondu, k i) spolufinancování produktivních investičních projektů a ii) podpoře modernizace dodavatelských řetězců v odvětví obrany. Obranný průmysl může přispět k dosažení cílů stanovených v ESIF, jako je podpora rozvoje regionálních hospodářství, protože má velký multiplikační účinek na dovednosti, pracovní místa, technologický a ekonomický rozvoj.

Investice v oblasti obrany, které přispívají k regionálnímu rozvoji ve smyslu článku 174 SFEU, mohou obdržet regionální podporu. Evropský fond pro regionální rozvoj (EFRR) může financovat činnosti v oblasti obrany a činnosti dvojího užití v oblasti výzkumu a inovací v rámci vnitrostátní nebo regionální strategie pro inteligentní specializaci. Komise vyzývá místní a regionální řídicí orgány, které vytvářejí výzvy k předkládání investičních projektů a výběrová řízení pro ně, aby podporovaly malé a střední podniky a středně velké společnosti, které působí rovněž v dodavatelských řetězcích v odvětví obrany.

Komise bude podporovat spolufinancování produktivních investičních projektů z evropských strukturálních a investičních fondů a modernizaci dodavatelských řetězců v odvětví obrany pod podmínkou, že tyto investice budou posilovat hospodářskou, sociální a územní soudržnost. Takové možnosti financování bude Komise koordinované s členskými státy dále podporovat.

Podpora pro rozvoj regionálních klastrů excelence

Regionální klastry zaměřené na průmyslové niky (také známé jako „klastry excelence“) umožňují velkým podnikům, malým a středním podnikům a výzkumným střediskům pracovat v těsné zeměpisné blízkosti s cílem posílit spolupráci ve výzkumu a vývoji a zaměřit se na konkrétní technologickou oblast (např. technologie leteckých motorů). Třebaže rozhodnutí učinit z regionálních klastrů prioritu přísluší místním a regionálním orgánům, financování EU (mimo jiné EIB) by mohlo vést k úspěšným demonstračním projektům v oblasti technologií a rozvoji průmyslových a vědeckých partnerství mezi podniky a výzkumnými středisky⁴⁴.

Kromě toho Komise zahájila činnost evropské sítě regionů podílejících se na obraně⁴⁵, která má podpořit regiony EU s relevantními průmyslovými a výzkumnými prostředky a sdílet osvědčené postupy, pokud jde o začleňování priorit souvisejících s obranou do jejich strategií pro inteligentní specializaci. Komise bude vybízet členské státy, aby v zájmu odvětví obrany podporovaly regionální klastry excelence.

⁴⁴ Zvláštní pozornost by mohla být věnována prioritním oblastem, jako jsou námořní bezpečnost, kybernetická bezpečnost, systémy dálkově řízených letadel a družicová komunikace.

⁴⁵ EDNR, www.endr.eu

Podpora dovedností v oblasti obrany

Evropský obranný průmysl si musí udržet klíčové dovednosti a osvojovat si dovednosti nové, aby dokázal zajistit technologicky vyspělé produkty a služby k uspokojování bezpečnostních potřeb a byl dlouhodobě konkurenceschopný na světovém trhu. Podniky však mají stále větší nedostatek dovedností.

Obrana bude prioritním odvětvím v rámci plánované iniciativy „nová agenda dovedností pro Evropu“⁴⁶. Kromě toho bude Komise rovněž podporovat vytvoření evropské aliance pro dovednosti pod vedením průmyslu, aby byla vytvořena sektorová strategie dovedností. Aliance bude přispívat k vypracování a provádění rozšířitelných a udržitelných řešení k uspokojení potřeb nových pracovních míst a dovedností. To bude provedeno s využitím nástrojů COSME⁴⁷ a Erasmus+⁴⁸ k provádění pilotních projektů. Komise zváží další opatření ke zlepšení znalostní a inovační základny pro dvojí užití.

Podle „plánu pro odvětvovou spolupráci v oblasti dovedností“ bude Komise od roku 2017 podporovat strategickou spolupráci mezi klíčovými zúčastněnými stranami v odvětví obrany.

4. Posílení jednotného trhu v oblasti obrany

Zpřístupnění finanční podpory pro investice v odvětví obrany nemůže přinést udržitelné výsledky bez účinného obranného průmyslu působícího na opravdovém jednotném trhu, který je příznivý pro inovace. Větší možnosti financování nepovedou k smysluplným výsledkům, budou-li využívány neefektivně.

Větší konkurence a větší otevřenost trhu s obranným vybavením v Evropě by měly pomoci dodavatelům dosáhnout úspor z rozsahu, optimalizovat výrobní kapacity a snížit jednotkové výrobní náklady, a tak učinit evropské produkty na světovém trhu konkurenceschopnějšími. Konkurence by měla fungovat na úrovni hlavních dodavatelů i subdodavatelů.

Cesta k otevřenému a konkurenčnímu evropskému trhu s obranným vybavením

Dvě směrnice – o zadávání veřejných zakázek a o transferech uvnitř EU – byly přijaty s cílem zlepšit fungování trhu s obranným vybavením a zvýšit konkurenci s přihlédnutím ke zvláštnostem odvětví obrany. Budou-li plně uplatněny, mohou významně přispět k dosažení cíle integrovaného otevřeného a konkurenčního evropského trhu s obranným vybavením. V tomto ohledu je však nutné učinit mnohem více.

⁴⁶ COM(2016) 381 final.

⁴⁷ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1287/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí Program pro konkurenceschopnost podniků a malých a středních podniků (COSME) (2014–2020), Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 33.

⁴⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1288/2013 ze dne 11. prosince 2013, kterým se zavádí program „Erasmus+: program Unie pro vzdělávání, odbornou přípravu, mládež a sport, Úř. věst. L 347, 20.12.2013, s. 50.

Z hodnocení obou směrnic vyplývá, že jsou v zásadě vhodné pro daný účel a že v této fázi není nezbytná legislativní změna. Tato hodnocení ale poukázala i na řadu nedostatků, které je třeba odstranit.

V hodnocení směrnice o zadávání zakázek v oblasti obrany⁴⁹ se uvádí, že i přes více než dvojnásobné zvýšení hodnoty zakázek zveřejněných v celé EU se velmi významná část zakázek v oblasti obrany zadává mimo pravidla EU pro zadávání veřejných zakázek⁵⁰. To znamená, že v rámci směrnice stále existuje značný nevyužitý potenciál k dosažení úspor veřejných prostředků a příležitosti k vytvoření pracovních míst a k růstu. Kromě toho veřejné orgány stále do jisté míry využívají požadavky na kompenzace / průmyslovou návratnost, což může vést k nejistotě v odvětví. Dále se ustanovení směrnice o subdodavatelské činnosti, která umožňují zadavatelům vyžadovat, aby úspěšný uchazeč zadal část zakázky třetím osobám prostřednictvím konkurenčního nabídkového řízení, využívají zřídka.

Komise se zaměří na účinné provádění směrnice, mimo jiné prostřednictvím prosazování. Vyjasní výklad výjimek ze směrnice tak, aby podpořila zadavatele při uplatňování pravidel: prvním krokem tímto směrem je přijetí oznámení o zakázkách zadávaných státní správou státní správě. Komise rovněž zreviduje své pokyny k ustanovením o subdodavatelské činnosti, aby zvýšila flexibilitu pro zadavatele. Komise dále v pokynech vyzve členské státy, aby plně využívaly pružnosti směrnice, pokud jde o kooperativní zadávání zakázek.

Směrnice o transferech zavádí zjednodušený systém udělování licencí pro transfery produktů pro obranné účely uvnitř EU, a to i prostřednictvím obecné licence k transferu (GTL). Z hodnocení⁵¹ této směrnice vyplývá, že v celé Evropě i přes pozitivní přínos pro podniky v podobě větší transparentnosti a úspor nákladů stále existují různé systémy udělování licencí s velkými rozdíly v obsahu obecné licence k transferu, rozdíly ve vnitrostátních požadavcích na certifikaci společností a ve využívání výjimek. Kromě toho většina členských států ve vnitrostátním právu neprovedla osvobození od povinnosti získat předchozí povolení a transfery pro účely programů spolupráce. Komise se zaměří na účinné provádění směrnice, mimo jiné prostřednictvím prosazování. Spolu s tímto akčním plánem se přijímají dvě doporučení na podporu harmonizovaného fungování obecných licencí k transferu pro ozbrojené síly a certifikované podniky. Kromě toho Komise přezkoumá další harmonizaci zbývajících dvou obecných licencí k transferu, zjednoduší certifikaci tam, kde to bude možné, a bude propagovat její zavádění v členských státech.

Komise se zaměří na účinné provádění obou směrnic týkajících se obrany, mimo jiné prostřednictvím prosazování. Nejdříve přijme akční plán a pak v letech 2017–18 objasní výklad konkrétních ustanovení směrnice o zadávání zakázek v oblasti obrany přijetím pokynů a v prvním čtvrtletí roku 2018 přijme doporučení k harmonizovanému fungování obecné licence k transferu.

⁴⁹ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice 2009/81/ES o koordinaci postupů při zadávání některých zakázek na stavební práce, dodávky a služby zadavateli v oblasti obrany a bezpečnosti.

⁵⁰ V roce 2014 se 77,9 % všech zakázek na vybavení uskutečnilo na vnitrostátní úrovni, což připravilo jednotlivé země o úspory z rozsahu. Zdroj: Brožura EDA k údajům v oblasti obrany za rok 2014 a odhady pro rok 2015.

⁵¹ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice 2009/43/ES o zjednodušení podmínek transferů produktů pro obranné účely uvnitř Společenství.

Posílení bezpečnosti dodávek

Bezpečnost dodávek je také základním kamenem k vytvoření skutečného jednotného trhu v oblasti obrany a je klíčovým prvkem pro budoucí programy spolupráce. Členské státy musí být přesvědčeny, že přeshraniční dodávky nebudou narušeny. Posílení bezpečnosti dodávek na úrovni EU vyžaduje posílení vzájemné důvěry mezi členskými státy.

Některá opatření, například podmínky plnění zakázky, mohou napomoci posílení vzájemné důvěry mezi členskými státy, pokud jde o transfery produktů pro obranné účely. Komise proto vydá pokyny k opatřením, která mohou členské státy přijmout na základě právních předpisů EU o zadávání veřejných zakázek pro posílení bezpečnosti dodávek.

Komise v rámci EDA podporuje iniciativu členských států týkající se politického závazku usnadňovat transfery produktů pro obranné účely a vzájemně si pomáhat v dobách krize. Komise bere na vědomí neochotu členských států jít v této fázi nad rámec politického závazku a dohodnout celounijní režim pro bezpečnost dodávek.

Komise v rámci strategie EU v oblasti surovin⁵² zjistí překážky a rizika pro dodávky surovin, které jsou nezbytné pro rozvoj klíčových schopností, přičemž bude vycházet ze zjištění nedávné studie^{53,54}. Ke zmírnění rizik pro dodávky by rovněž mohly být využity budoucí výzkumné programy EU, a to i nahrazováním kritických surovin s přihlédnutím k pracím v oblasti klíčových základních technologií.

Dále by se i na odvětví obrany měly použít zásady Komise týkající se oběhového hospodářství⁵⁵, tj. nová technologická řešení a podnikatelské modely s udržitelnější výrobou, spotřebou a nakládáním s odpady, v nichž jsou stále důležitější účinné využívání zdrojů a bezpečnost dodávek. Kromě toho by bylo možno dosáhnout velkých úspor větším využíváním opatření na zvýšení energetické účinnosti a obnovitelné energie v ozbrojených silách EU, které jsou významným spotřebitelem energie.

Zlepšení přeshraničního přístupu malých a středních podniků na trh v odvětví obrany

Podpora přeshraničního přístupu na trh a otevření dodavatelských řetězců má zásadní význam pro efektivnost a účelnost evropského trhu s obranným vybavením při současném zajištění svobody podnikání pro dodavatele. Pokud jde o subdodavatele, jimiž jsou často malé a střední podniky, je zejména nutné zajistit rovné příležitosti v přístupu k dodavatelským řetězcům v oblasti obrany bez ohledu na to, kde se tyto subdodavatelé v rámci jednotného trhu nacházejí.

⁵² Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zajištění surovin pro budoucí prosperitu Evropy – návrh evropského inovačního partnerství v oblasti surovin, COM(2012) 82 final.

⁵³ Pavel, C. a Tzimas, E., *Raw materials in the European defence industry* (Suroviny v evropském obranném průmyslu), Evropská komise, Společné výzkumné středisko (JRC), Lucemburk, 2016.

⁵⁴ Např. berylium se používá v raketách, stíhacích letounech, vrtulnících a družicích (protože je šestkrát lehčí a pevnější než ocel).

⁵⁵ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Uzavření cyklu – Akční plán EU pro oběhové hospodářství, COM(2015) 614.

Neexistují „záračná řešení“ tohoto složitého problému, je ale zapotřebí postupný pokrok. Na základě zprávy expertní skupiny *ad hoc* vytvořené s členskými státy a průmyslem⁵⁶ bude Komise vydávat doporučení pro zadavatele k usnadnění přeshraniční účasti a účasti malých a středních podniků v zadávacích řízeních v oblasti obrany⁵⁷ a doporučení pro hlavní dodavatele k poskytování možností přístupu subdodavatelů a malých a středních podniků ze všech členských států k jejich dodavatelským řetězcům⁵⁸. Doporučení Komise by měla být doplněna dobrovolnými nástroji, podepsanými příslušnými stranami, včetně hlavních dodavatelů a podnikatelských sdružení.

Komise do konce roku 2017 přijme doporučení, která mají podnítit zadavatele k usnadnění přeshraniční účasti a účasti malých a středních podniků v zadávacích řízeních a usnadnit jejich přístup k dodavatelským řetězcům v oblasti obrany.

Normalizace a posuzování shody

Certifikace a normalizace jsou klíčovými prvky, které umožňují spolupráci, neboť posilují interoperabilitu a vedou k úsporám nákladů. EDA již podporuje členské státy při vypracovávání společného přístupu k certifikaci letové způsobilosti prostřednictvím iniciativy evropských požadavků na vojenskou letovou způsobilost.

Komise vypracovala koncept „hybridních norem“ pro produkty dvojího užití⁵⁹ na podporu výzkumu v oblasti bezpečnosti. Při provádění sdělení o kybernetické bezpečnosti⁶⁰ Komise ve spolupráci s členskými státy a průmyslem vytváří evropský certifikační rámec⁶¹ a zkoumá možnosti dobrovolného rámce pro označování bezpečnosti produktů IKT. Vzhledem k synergiím mezi civilním a vojenským sektorem by odvětví obrany mohlo mít z tohoto vývoje prospěch.

Komise, EDA a členské státy se dohodly na novém mechanismu k monitorování a zahájení vypracovávání norem v oblasti obrany a hybridních norem⁶². Jednou ze zvažovaných možností je případné vypracování evropských norem postupy zavedenými evropskými normalizačními organizacemi⁶³.

⁵⁶ Poradní skupina Evropské komise pro přeshraniční přístup malých a středních podniků k zakázkám v oblasti obrany a bezpečnosti, závěrečná zpráva a doporučení.

⁵⁷ Např. poskytnutí včasných informací o dlouhodobých plánech a prioritách prostřednictvím oznámení před zadáním zakázky, přizpůsobení zadávacích řízení s ohledem na usnadnění přeshraniční účasti a účast malých a středních podniků.

⁵⁸ Např. transparentní dlouhodobé strategické plány, oznámení před zadáním zakázky a oznámení o subdodavatelských činnostech, vyhledávání a průzkum na celounijním trhu s cílem určit možné subdodavatele v různých členských státech, transparentnost ohledně přeshraničních prvků svých dodavatelských řetězců.

⁵⁹ Bezpečnostní politika v průmyslu – Akční plán pro inovativní a konkurenceschopný bezpečnostní průmysl, COM(2012) 417, červenec 2012.

⁶⁰ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Posílení evropského systému kybernetické odolnosti a podpora konkurenceschopného a inovativního odvětví kybernetické bezpečnosti, 5.7.2016, COM(2016) 410 final.

⁶¹ V souladu se společným sdělením Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Strategie kybernetické bezpečnosti Evropské unie: Otevřený, bezpečný a chráněný kyberprostor, 7.2.2013, JOIN(2013) 1.

⁶² <https://www.eda.europa.eu/what-we-do/activities/activities-search/materiel-standardisation>

⁶³ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1025/2012 ze dne 25. října 2012 o evropské normalizaci (Úř. věst. L 316, 14.11.2012, s. 1).

Komise v rámci svých pravomocí zváží podporu pro vypracování norem, které členské státy určily jako nezbytné pro projekty spolupráce v prioritních oblastech.

5. Maximalizace synergií civilního a vojenského sektoru ve všech politikách EU

Je rovněž třeba posílit soudržnost a synergie mezi obrannými záležitostmi a dalšími relevantními unijními politikami a odvětvími, a tak plně využít přidanou hodnotu EU.

Investice do kosmických schopností v souladu s evropskou kosmickou strategií umožní přístup Evropy do vesmíru a jeho bezpečné využívání⁶⁴ a zajistí jí volnost jednání a autonomii. Komise je odhodlána přispět k zajištění ochrany a odolnosti kritické evropské civilní a vojenské kosmické infrastruktury a posílit stávající rámec EU pro podporu pozorování a sledování vesmíru (SST)⁶⁵.

Jak je zdůrazněno v kosmické strategii, kosmické služby mohou také posílit schopnost EU a členských států řešit rostoucí bezpečnostní problémy. Komise bude usilovat o maximální synergie a doplňkovost s relevantními činnostmi Satelitního střediska EU v oblasti kosmické bezpečnosti a obrany.

Při současných měnících se hrozbách představuje skutečnost, že potřeby uživatelů družicové komunikace v rámci státní správy nejsou pokryty včasnými a vhodnými řešeními, rostoucí hrozbu pro klíčové bezpečnostní operace a infrastrukturu Unie a jejích členských států.

Komise ve spolupráci s vysokou představitelkou, EDA a Evropskou kosmickou agenturou do konce roku 2017 připraví iniciativu k zajištění spolehlivých, zabezpečených a nákladově efektivních družicových komunikačních služeb pro orgány EU a vnitrostátní orgány řídící mise, které mají zásadní význam pro bezpečnost, a kritickou infrastrukturu.

Aby Komise zlepšila schopnost EU reagovat na měnící se bezpečnostní problémy související s hraničními kontrolami a námořním dohledem, rozšíří schopnosti programu Copernicus⁶⁶, a to s přihlédnutím k novému technologickému vývoji v tomto odvětví, k potřebě zajistit odpovídající úroveň bezpečnosti infrastruktury a služeb, k dostupnosti různých zdrojů údajů a k dlouhodobé schopnosti soukromého sektoru zajistit vhodná řešení.

Komise prozkoumá, jak by program Copernicus mohl pokrýt další bezpečnostní potřeby, včetně obrany. V roce 2018 zpřísní bezpečnostní požadavky a posílí synergie s nekosmickými schopnostmi pozorování.

S ohledem na vyvíjející se význam kybernetické oblasti a její povahu dvojího užití by se mělo usilovat o synergie mezi snahami o kybernetickou obranu a širšími politikami

⁶⁴ COM(2016) 705 – sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů.

⁶⁵ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady č. 541/2014/EU ze dne 16. dubna 2014, kterým se zřizuje rámec pro podporu pozorování a sledování vesmíru, Úř. věst. L 158, 27.5.2014, s. 227.

⁶⁶ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 377/2014 ze dne 3. dubna 2014, kterým se zavádí program Copernicus, Úř. věst. L 122, 24.4.2014 s. 44.

kybernetické bezpečnosti EU. Společné sdělení o strategii kybernetické bezpečnosti⁶⁷ uvádí opatření na posílení kybernetické odolnosti informačních systémů, snížení kyberkriminality, posílení mezinárodní politiky EU v oblasti kybernetické bezpečnosti a posílení kybernetické obrany. Odborná příprava v oblasti kybernetické bezpečnosti by měla být posílena s přihlédnutím k práci Evropské skupiny pro odbornou přípravu a vzdělávání v oblasti kyberkriminality a jiným podobným činnostem.

Komise bude úzce spolupracovat s členskými státy, vysokou představitelkou a dalšími příslušnými orgány EU na vytvoření platformy kybernetické odborné přípravy a vzdělávání do roku 2018 s cílem odstranit nynější nedostatek dovedností v kybernetické bezpečnosti a kybernetické obraně.

V oblasti letectví jsou sice jednotné evropské nebe⁶⁸ a Výzkum uspořádání letového provozu jednotného evropského nebe (SESAR)⁶⁹ zaměřeny na cíle civilního letectví, avšak zohledněny by měly být potřeby vojenského letectví, aby se zamezilo negativním dopadům na odvětví obrany. Využívání RPAS (dronů) k bezpečnostním účelům vyžaduje jejich účinné začlenění do leteckého systému, mimo jiné na základě koordinovaného civilně-vojenského úsilí, včetně programů výzkumu a vývoje. V tomto ohledu by civilně-vojenský koordinační mechanismus mezi EDA, Evropskou agenturou pro bezpečnost letectví a společného podniku SESAR mělo napomoci lepšímu využívání výsledků vojenských výzkumných prací v rámci programu SESAR 2020 a souvisejících bezpečnostních pravidel a norem.

V souladu s cíli strategie EU pro námořní bezpečnost⁷⁰ mohou řešení založená na schopnostech dvojího užití zajistit, aby jak vojenské, tak civilní orgány mohly mít prospěch z příslušných technologií, produktů a služeb. Taková řešení vypracovaná obranným průmyslem by mohla být účinná v oblastech souvisejících s bezpečností, jako jsou námořní dohled, řízení rizik a ochrana kritické infrastruktury.

Do roku 2018 Komise ve spolupráci s vysokou představitelkou, EDA a členskými státy vypracuje konkrétní opatření na podporu koordinované výzkumné agendy k námořní bezpečnosti v civilní a vojenské oblasti, jakož i interoperabilních schopností námořního dohledu.

⁶⁷ Společné sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, Strategie kybernetické bezpečnosti Evropské unie: otevřený, bezpečný a chráněný kyberprostor, 7.2.2013, JOIN(2013) 1 final.

⁶⁸ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 549/2004 ze dne 10. března 2004, kterým se stanoví rámec pro vytvoření jednotného evropského nebe, Úř. věst. L 96, 31.3.2004, s. 1.

⁶⁹ Nařízení Rady (EU) č. 721/2014 ze dne 16. června 2014, kterým se mění nařízení (ES) č. 219/2007 o založení společného podniku na vytvoření evropského systému nové generace pro uspořádání letového provozu (SESAR), pokud jde o prodloužení existence společného podniku do roku 2024, Úř. věst. L 192, 1.7.2014, s. 1.

⁷⁰ Společné sdělení Evropskému parlamentu a Radě – Za otevřenou a bezpečnou globální námořní oblast: prvky pro námořní bezpečnostní strategii Evropské unie, 6.3.2014, JOIN(2014) 9.

6. Závěry

Předseda Juncker vyzval Evropu k posílení její obranné politiky. Evropa musí převzít odpovědnost za ochranu svých zájmů, hodnot a evropského způsobu života. Potýká se se složitými bezpečnostními problémy a žádný členský stát nemůže tyto problémy vyřešit sám.

V této souvislosti může Evropská unie doplňovat úsilí členských států a ve významné míře sama zajišťovat bezpečnost. Prováděcí plán v oblasti bezpečnosti a obrany⁷¹ navržený vysokou představitelkou a související závěry přijaté Radou, jakož i tento akční plán podporují rozvoj klíčových schopností nezbytných pro bezpečnost Unie a jejích občanů. Provádění společného prohlášení EU a NATO bude dále přispívat k zajištění doplňkovosti ve vztahu k NATO.

Komise v úzké spolupráci s členskými státy a vysokou představitelkou, a to i v její funkci vedoucí EDA, zřídí řídicí skupinu pro provádění, která se bude pravidelně scházet, aby sledovala a usnadnila pokrok v opatřeních. První zasedání se bude konat v prvním čtvrtletí roku 2017. Komise také zřídí fórum pro konzultace s evropským obranným průmyslem, aby co nejlépe sladila stranu nabídky a poptávky.

Komise je připravena angažovat se v oblasti obrany v bezprecedentní míře, aby podpořila členské státy. Využije nástroje EU, včetně finančních prostředků EU, a celý potenciál Smluv k vytvoření obranné unie.

Avšak přijetí tohoto sdělení Komisí je pouze prvním krokem. K realizaci plného potenciálu evropského obranného akčního plánu bude nutná výrazná podpora ze strany členských států a orgánů EU. Komise zahájí provádění ambiciózního souboru opatření obsaženého v tomto dokumentu. Na základě dalších diskusí s ostatními orgány EU je Komise rovněž připravena usnadnit zavedení evropského fondu pro obranu.

Evropský obranný akční plán, vycházející ze silného a sdíleného odhodlání členských států a orgánů, se může stát hybnou silou změn v rozvoji evropské obranné spolupráce a prohlubování solidarity mezi členskými státy.

⁷¹ Viz Závěry Rady pro zahraniční věci ze dne 14.11.2016.